

§ 55 det Begreb om Eden, som altid er blevet hævet i vor Praxis her i Rigsdagen, i den Praxis, ifølge hvilken de forskjellige Konfessioner have benyttet den samme Form for Eden, sikkert under Anekjendelse af, at der var et religiøst Moment deri, altsaa uden at føle sig bunden til enten den jødiske eller kristelige eller nogen anden bestemt Konfession. Ganske vist, det forudsætter, at man erkjender, at der kan være Tale om et religiøst Begreb, som ikke er bundet til en Konfession. Hvis man negter det, falder den Argumentation til Jorden, det tror jeg er Noget, man i vore Dage ikke pleier at bestride. Jeg tror, man vil være villig til at erkjende, at der i de Religionsformer, som historisk ere komne tilsyne heri Verden, er noget Fælles, noget Religiøst, som kan hæves udover det bestemte Billede, den bestemte Form, hvori det aabenbarede sig i et givet Folk paa et vist Tidspunkt. Med denne Fortolkning ser jeg ikke nogen Banfælighed, da tror jeg, at Enhver vil kunne komme til aflægge Eden i den Forstand, og det tror jeg uden Hensyn til, at man maatte indrømme, at det ifølge en vis folkelig Betragtning stiller sig saaledes, at Religionen falder sammen med den bestemte Konfession, hvortil Vedkommende bekjender sig. Om det ogsaa paa et bestemt historisk Tidspunkt kan have været Tilfældet, at Begrebet Religion og denne bestemte Religion kan have været Et og det Samme, saa siger jeg dog, at, naar den almindelige Dannelselse kan opfatte et saadant Begreb: Religion uden Konfession, ere vi berettigede til at forstaa Grundlovens § 55 i Overensstemmelse dermed. Men i det Hele vil jeg sige, at disse mærkværdige theologiske Forklaringer, som vi have hørt her idag, interessere mig grumme lidt; de ligge efter min Opfattelse noget udover det, vi egentlig her kunne magte. Derfor har det ærede Medlem bagved (N. Andersen), som sidst talte, fuldstændig Uret, naar han i sit Foredrag troede, at jeg havde udtalt Noget om mit theologiske Standpunkt. Det ærede Medlem talte bestandig om Noget, som skulde være det, hvorpaa jeg troede. Det kunde aldrig falde mig ind at fortælle hverken det ærede Medlem eller andre Samtidige, hvad jeg tror paa. Det er Noget, som jeg forbeholder fuldstændig for mig selv, og som jeg til det Yderste vil have de enhver Anden uvedkommende. Altsaa det ærede Medlem tager feil, dersom han tror, at jeg her har aflagt en Trosbekjendelse; nei, men jeg har søgt at gjøre gjeldende, at Begrebet Ed i § 55 bør gives den videst mulige Fortolkning, for ikke at komme til at ubeluffe Nogen, som det ikke er nødvendigt at ubeluffe. Jeg har et Par enkelte Bemærkninger til det ærede Medlem, hvis Glæde over de Raad, jeg skulde have givet det ærede Medlem for Langeland (Brandes), jeg er nødt til at maatte for-

styrre. Det ærede Medlem overser, at der her er Tale om to forskjellige Ting. Der er eet Spørgsmaal om, hvorvidt et Medlem kan aflægge Eden af religiøse Grunde. Det kunde det selvfølgelig aldrig falde mig ind at give Nogen Raad, det maa ethvert Medlem afgjøre med sig selv. Det kunde saa meget mindre falde mig ind at give det ærede Medlem fra Langeland Raad i saa Henseende, da det var hævet over al Tvivl, som han selv sagde, hvorledes han i saa Henseende stod til Eden efter sine egne Udtalelser paa Langeland. Men ved Siden af disse religiøse Hensyn er der et politisk Hensyn. Der var det Spørgsmaal, om det ærede Medlem for Langeland, som altsaa ifølge sine Anskuelser mente med fuld personlig Sandhed at kunne aflægge denne Ed, men som ved Siden af at kunne det, havde Ønsket om — et Ønske, som jeg forresten til en vis Grad deler med ham — at faae en borgerlig Formel istedetfor den religiøse Formel, som Eden nu er knyttet til, om det ærede Medlem skulde benytte den Leilighed, han havde, til at fremtvinge en saadan Forandring. Det er en ren politisk Betragtning, som ikke har det Mindste med Religionen at gjøre. Naar det ærede Medlem for Møen (Bojsen) sagde, at det havde været ønskeligt, om det ærede Medlem for Langeland havde gjort sig til et Middel for denne Reform, da er der Tale om, hvorvidt Noget er ønskeligt i politisk Henseende, det er en ren politisk Betragtning. I den Henseende siger jeg, at dette Spørgsmaal maa afgjøres efter rent politiske Grunde, fordi det er et rent politisk Spørgsmaal, og der maa man selvfølgelig veie de Fordele, der kunne være forbundne dermed i politisk Henseende, med den Risiko, der er forbunden dermed. For mit Vedkommende vilde jeg paa det Bestemteste fraraade det ærede Medlem for Langeland at gjøre sin Stilling afhængig af den Belvillie, som et politisk modsat Flextal kunde tænkes at ville vise ham; jeg er fuldstændig overbevist om, at en Forandring af Edsformularen da vilde have mødt alle de Banfæligheder, som det overhovedet var muligt at dnyge op. Dette har jeg sagt til det ærede Medlem for Langeland; det er min Mening. Det ærede Medlem fra Nørre-Sundby (Zuel) kaldte det en fix Ide; ja, det er en fix Ide, og den har jeg endnu, og den Forhandling, der er ført idag, har, tror jeg, for Enhver, der vil forstaa, sillet denne Sag udenfor al Tvivl. Altsaa, det er to meget forskellige Ting, som de Herre ikke kunne have synderlig Glæde af at blande sammen. Det ærede Medlem for Holbæk Amts 3die Valgkreds (Lauber) kom tilbage til det ærede Medlem for Møens (Bojsen) Beflagelse over den Uret, der var fæstet dette Thing ved den Form, vi her have foreslaet. Jeg er overbevist om, at en hvilken-somhelst anden Form vilde de ærede Medlemmer have fundet Grund til Beflagelse over af samme